

תוכן עניינים

מבוא- עמ' 3

פרק ראשון: הסיפור הקצרצר- עמ' 4-15.

א. הסיפור הקצרצר בספרות העולמית- עמ' 4-7.

ב. מאפייני הסיפור הקצרצר-עמ' 7-12.

ג. הסיפור הקצרצר בספרות הערבית- עמ' 13-15.

פרק שני: ניתוח הסיפורים הקצרצרים של אוסאמה אל עומר- עמ' 16-33.

א. הרקע לכתיבתו של אוסאמה אל עומר- עמ' 16-17.

ב. ניתוח הסיפורים- עמ' 18-33.

סיכום ומסקנות- עמ' 34.

ביבליוגרפיה- עמ' 35-36.

נספח: השירים המנותחים- :עמ' 37-40.

מבוא

בעשורים האחרונים, חווה העולם הערבי שינויים היסטוריים, פוליטיים ותרבותיים רבים שהשפיעו רבות על התפתחות הספרות הערבית המודרנית. ההתנגדות לשלטונות הפוליטיים, כמעט בכל מדינות ערב, הודגמה ביצירות ספרותיות רבות. בזמן של שפל חברתי אשר חוו ועודן חוות מדינות אלה, גברה הדרישה בעולם הערבי לאמצעי אשר יביע את תחושתו של האדם, אחד העם, המריר, הנכבש, הקורבן, אשר אף על פי שכביכול יצא לעצמאות, עדין מצוי תחת כיבוש קולוניאליסטי, המגיע מתוכו.

ז'אנר הסיפור הקצרצר, הינו אחד הכלים המשמשים את הסופרים בעולם הערבי, להעברת ביקורת חברתית-פוליטית זו באופן הנוקב והחד ביותר ועל כן הוא זוכה לפופולריות רבה בעולם הערבי בעשורים האחרונים. כמו התהליך שעבר הז'אנר בספרות העולמית, כך גם בזירת הספרות הערבית, הוא הצליח לעבור מסטריאוטיפיזציה, סקפטיות, הכחשה ודחייה להשגת זהות ז'אנרית מובחנת ואף מעמד קאנוני.

בעבודה זו ברצוני לנתח את הסיפורים הקצרצרים של הסופר הסורי הגולה אוסאמה אל עומר כמקרה בוחן לאופן בו משמש ז'אנר הסיפור הקצרצר ככלי לאמירות פוליטיות ולביקורת וחתרנות נגד מוסדות שונים, ועל ידי כך לעמוד על מאפייניו הייחודיים של ז'אנר זה ההופכים אותו לכלי יעיל ופופולרי כל-כך להעברת ביקורת פוליטית זו.

בעבודה זו אנתח חמישה סיפורים של אל עומר שפורסמו באנגלית בשנים האחרונות, ונותנים ביטוי לביקורת הפוליטית-חברתית של הסופר הגולה על המצב הקשה והמורכב השורר בארץ המוצא שלו, סוריה.

פרק ראשון: סוגת הסיפור הקצר

א. הסיפור הקצר בספרות העולמית

סוגת הסיפור הקצר, אשר הינה ז'אנר פופולרי וצומח בספרות בכלל ובספרות הערבית בפרט, הינה אחד הז'אנרים הספרותיים הפחות נחקרים ופחות מוגדרים היטב. לעומת ההגדרות והניתוחים הרבים של מאפייני הז'אנרים מהם היא שואבת את מהותה כגון השירה והסיפור הקצר, הסיפור הקצר טרם זכה למחקר נרחב ולהגדרה ברורה. על כן, באופן ראשוני, מתקיים הקושי הראשוני להגדיר מה ה הקריטריונים המכלילים יצירה כלשהי תחת ז'אנר זה. חוקרים שונים, התייחסו באופן טכני להבחנה בין הז'אנרים באמצעות כמות המילים.¹ באופן זה מחלק בראואר² את סוגת הסיפור הקצר לתת-סוגים הנשענים על אורכו של הטקסט:

Sudden: שני עמודים, Flash: עמוד אחד, Micro: פחות מחצי עמוד. גיימס תומס מגדיר את אורכו של הסיפור הקצר כסיפור שמתאים בגודלו לשני עמודים של מגזין ספרותי.³ בסין, לדוגמה נקראת סוגה זו "זמן עשן" – וכוונתו של כינוי זה היא כי אורכו של הסיפור הקצר הינו כזה אשר צריך להיגמר לפני שהקורא מסיים לעשן את הסיגריה שלו.

איברהים טאה⁴, לעומת זאת, טוען כי על מנת שיצירה תיחשב כשייכת לז'אנר הסיפור הקצר יש לבחון אותה במונחים של איכות ולא של כמות, ולבדוק את הטכניקות הספרותיות הקיימות ביצירה. כלומר, על פי

¹ See for example Ian Reid, *The Short Story*, London and New York, Methuen & Co Ltd¹ and Barnes & Noble Books, 1977, pp. 9-10; Robert Shapard and James Thomas, eds., *Sudden Fiction International: Sixty Short-Short Stories*, New York and London, W.W. Norton & Company, 1989, 20, 331; Austin M. Wright, *On defining the Short Story: The Genre Question*, in Susan Lohafer and Jo Ellyn Clarey, eds., *Short Story Theory at a Crossroads*, p. 51 in: Taha, I (2000) p 61. .
² Brewer, Robert Lee (2010). 2011 Poet's Market. Writer's Digest Books. p. 262. ISBN 9781582979502.

Retrieved 9 November 2012. p. 22-23.

³ Robert Shapard and James Thomas, eds., *Sudden Fiction International: Sixty Short-*

Short Stories, p. 20.

⁴ Taha, Ibrahim. *The Modern Arabic Very Short Story: A Generic Approach*. *Journal of Arabic Literature*,

1/1/2000, Vol. 31, Issue 1, p. 59-84